Concluziile Consiliului din 26 noiembrie 2009 privind dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și a directorilor unităților de învățământ

(2009/C 302/04)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

AVÂND ÎN VEDERE:

1. Concluziile Consiliului European de la Lisabona din 23-24 martie 2000, în care s-a subliniat că investițiile în resurse umane sunt de o importanță capitală pentru locul Europei în economia bazată pe cunoaștere și s-a cerut statelor membre să adopte măsuri în vederea înlăturării obstacolelor din calea mobilității cadrelor didactice și a atragerii unor cadre didactice de înaltă calitate ([1]);

2. Obiectivul 1.1 al programului de lucru „Educație și formare profesională 2010" care subliniază importanța atragerii către profesia de cadru didactic și a reținerii persoanelor calificate și motivate în profesia de cadru didactic, a identificării aptitudinilor de care au nevoie cadrele didactice pentru a răspunde nevoilor în schimbare ale societății, a asigurării condițiilor pentru sprijinirea cadrelor didactice prin formare inițială și formare la locul de muncă, precum și a atragerii către învățământ și formare a persoanelor cu experiență profesională în alte domenii ([2]);

3. Rezoluția Consiliului din 27 iunie 2002 cu privire la învățarea de-a lungul vieții, care a invitat statele membre să îmbunătățească educația și formarea profesională a cadrelor didactice implicate în învățarea de-a lungul vieții, în scopul dobândirii de către acestea a aptitudinilor necesare pentru o societate bazată pe cunoaștere ([3]);

4. Raportul intermediar comun al Consiliului și al Comisiei din 26 februarie 2004 privind progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor de la Lisabona în domeniile educației și formării profesionale ([4]), care a acordat prioritate elaborării unor principii europene comune în privința competențelor și calificărilor necesare cadrelor didactice în vederea asumării unui rol în schimbare în societatea bazată pe cunoaștere ([5]);

5. Raportul intermediar comun al Consiliului și al Comisiei din 23 februarie 2006 privind punerea în aplicare a programului de lucru „Educație și formare profesională 2010", în care s-a subliniat că investițiile în formarea cadrelor didactice și a formatorilor și consolidarea conducerii unităților de învățământ și formare sunt de o importanță capitală pentru îmbunătățirea eficienței sistemelor de educație și formare profesională ([6]);

6. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, din 14 noiembrie 2006 privind eficiența și echitatea în educație și formare profesională, în care s-a afirmat că motivația, aptitudinile și competențele cadrelor didactice, ale formatorilor, ale altor membri ai personalului didactic și ale serviciilor de orientare și ajutor social, precum și calitatea conducerii școlilor, constituie factori esențiali pentru obținerea unor rezultate de înaltă calitate în domeniul învățării și că eforturile personalului didactic ar trebui să fie însoțite de o dezvoltare profesională continuă;

7. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, din 14 noiembrie 2006 privind prioritățile viitoare ale unei cooperări europene consolidate în materie de educație și formare profesională, în care s-a pus accentul pe nevoia de cadre didactice cu înaltă calificare care urmează forme de dezvoltare profesională continuă ([7]);

8. Decizia nr. 1720/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2006 de stabilire a unui program de acțiune în domeniul învățării continue, care include obiectivele specifice de îmbunătățire a calității și a dimensiunii europene a pregătirii cadrelor didactice și care sprijină mobilitatea cadrelor didactice și a personalului didactic ([8]);

9. Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele fundamentale pentru învățarea de-a lungul vieții ([9]), care stabilește cunoștințele, aptitudinile și atitudinile de care persoanele au nevoie pentru împlinirea și dezvoltarea personală, cetățenia activă, integrarea socială și ocuparea forței de muncă și care, dată fiind natura lor transversală, implică un grad mai mare de colaborare și de muncă de echipă între cadrele didactice, precum și o abordare a predării care nu este limitată de frontierele tradiționale dintre discipline;

10. Concluziile Consiliului din 25 mai 2007 privind un cadru coerent de indicatori și criterii de referință în vederea monitorizării progresului spre realizarea obiectivelor de la Lisabona din domeniul educației și al formării, care au făcut apel la continuarea activității în vederea dezvoltării unui indicator privind dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și a formatorilor ([10]);

11. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, din 21 noiembrie 2008, privind mobilitatea tinerilor, care au

([1]) Îmbunătățirea educației și formării profesionale a cadrelor didactice și a formatorilor – SN 100/1/00 REV 1.
([2]) JO C 142, 14.6.2002.
([3]) JO C 163, 9.7.2002.
([4]) 6905/04.
([5]) Anexele I și II la doc. 12414/07 ADD 1.
([6]) JO C 79, 1.4.2006.
([7]) JO C 298, 8.12.2006.
([8]) JO L 327, 24.11.2006.
([9]) JO L 394, 30.12.2006.
([10]) JO C 311, 21.12.2007.

invitat statele membre să acționeze în vederea atingerii obiectivului de creștere a mobilității cadrelor didactice, a formatorilor și a personalului didactic [1];

12. Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și al formării profesionale [2], care recomandă extinderea progresivă a mobilității cadrelor didactice și a formatorilor, astfel încât perioadele de studiu în alte țări să devină regula și nu excepția, care definește ca pe o prioritate în primul ciclu de lucru necesitatea de a se concentra pe calitatea educației inițiale și pe sprijinul la începutul carierei pentru cadrele didactice noi, precum și pe creșterea calității posibilităților de dezvoltare profesională continuă pentru profesori, formatori și pentru cei implicați în activități de conducere sau orientare, și care invită Comisia să analizeze posibilitatea includerii mobilității cadrelor didactice în orice propunere viitoare privind criteriile de referință referitoare la mobilitate,

și REAMINTIND ÎN SPECIAL:

1. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului din 15 noiembrie 2007 privind îmbunătățirea calității pregătirii cadrelor didactice [3], în care s-a convenit să se depună eforturi pentru a se asigura că pe întreaga durată a carierei lor, cadrele didactice sunt sprijinite și încurajate să continue să-și actualizeze cunoștințele, aptitudinile și competențele după cum este necesar, precum și să se asigure accesul cadrelor didactice cu funcții de conducere la formare de înaltă calitate în gestionarea și conducerea unităților de învățământ;

2. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, la 21 noiembrie 2008 privind pregătirea tinerilor pentru secolul XXI [4], care au invitat statele membre – atunci când dau curs concluziilor sus-menționate privind îmbunătățirea calității pregătirii cadrelor didactice – să își concentreze cooperarea asupra asigurării faptului că toate cadrele didactice debutante beneficiază de programe structurate de sprijin la începutul carierei, asupra îmbunătățirii ofertei și calității programelor de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice și a nivelului de participare la aceste programe, precum și asupra îmbunătățirii nivelului de recrutare și de formare a directorilor unităților de învățământ,

REAFIRMĂ că:

deși responsabilitatea pentru organizarea și conținutul sistemelor de educație și formare profesională revine fiecărui stat membru în parte, cooperarea la nivel european prin metoda deschisă de coordonare, împreună cu utilizarea eficientă a programelor comunitare, pot contribui la dezvoltarea unei educații și a unei formări profesionale de calitate prin măsuri de sprijin și complementare luate la nivel național și prin sprijinirea statelor membre în abordarea provocărilor comune,

RECUNOAȘTE că:

1. Cunoștințele, aptitudinile și angajamentul cadrelor didactice [5], precum și calitatea conducerii unităților de învățământ, sunt factorii cei mai importanți în obținerea unor rezultate educaționale de înaltă calitate. O bună calitate a actului educațional și capacitatea de a îi inspira pe toți elevii să realizeze ceea ce pot mai bun pot avea un impact pozitiv de durată asupra viitorului tinerilor. Din acest motiv, este esențial nu doar să se asigure că cei recrutați pentru posturi de predare și de directori ale unităților de învățământ sunt de cel mai înalt nivel și corespund bine sarcinilor pe care le au de îndeplinit, ci și să se ofere cel mai ridicat standard de pregătire inițială și de dezvoltare profesională continuă pentru personalul didactic de la toate nivelurile. La rândul său, aceasta va contribui la consolidarea statutului și a gradului de atractivitate al profesiei;

2. Programele de pregătire a cadrelor didactice, care sunt factori esențiali atât pentru pregătirea cadrelor didactice și a directorilor unităților de învățământ pentru îndeplinirea responsabilităților lor, cât și pentru asigurarea dezvoltării profesionale continue a cadrelor didactice și a directorilor unităților de învățământ, trebuie să fie de o înaltă calitate, adaptate la necesități și bazate pe o combinație echilibrată între cercetarea academică solidă și o vastă experiență practică. Este esențial ca pregătirea inițială a cadrelor didactice, sprijinul la începutul carierei [„debutul" [6]] și dezvoltarea profesională continuă să fie tratate ca un tot unitar;

3. Primul post al unui nou cadru didactic după încheierea pregătirii inițiale a cadrelor didactice este un moment deosebit de important în ceea ce privește motivația, performanța și dezvoltarea profesională a acestuia. Cadrele didactice nou calificate pot întâmpina dificultăți în adaptarea la situațiile reale din unitățile de învățământ și în aplicarea celor învățate în timpul pregătirii inițiale. Într-adevăr, un mare număr dintre acestea abandonează în cele din urmă cariera în învățământ, cu un cost ridicat pentru ele și pentru societate. Există numeroase dovezi științifice la nivel național și internațional care arată, totuși, că programele structurate de sprijin pentru toate cadrele didactice debutante pot reduce acest fenomen. Acestea pot fi totodată benefice pentru cadrele didactice care revin la profesie;

4. Niciun curs de pregătire inițială a cadrelor didactice, oricât ar fi de bun, nu poate înzestra cadrele didactice cu toate competențele de care au nevoie pe durata carierei. Exigențele privind profesia de cadru didactic evoluează rapid și impun necesitatea unor noi abordări. Pentru a fi pe deplin eficiente în predare și capabile de a se adapta la necesitățile în evoluție ale celor care învață într-o lume în schimbare rapidă la nivel

(1) JO C 320, 16.12.2008.
(2) JO C 119, 28.5.2009.
(3) JO C 300, 12.12.2007.
(4) JO C 319, 13.12.2008.

(5) În sensul prezentelor concluzii, termenul cadru didactic este utilizat pentru a desemna o persoană care deține statutul de cadru didactic (sau echivalent) în conformitate cu legislația si practica unui stat membru. Acesta acoperă situația specifică a cadrelor didactice și a formatorilor din educația și formarea profesională, dar nu include persoanele angajate în afara sistemelor formale de educație și formare datorită naturii și contextelor diferite ale sarcinilor pe care le efectuează.

(6) Termenul debut este utilizat în prezentul text pentru a face referire la orice program structurat de sprijin oferit cadrelor didactice debutante după ce și-au încheiat programul formal de pregătire inițială a cadrelor didactice și la începutul primului contract în calitate de cadru didactic într-o instituție de învățământ școlar.

social, cultural, economic și tehnologic, cadrele didactice însele trebuie să reflecteze asupra cerințelor proprii de învățare în contextul mediului lor școlar specific și să își asume o mai mare responsabilitate pentru propria învățare de-a lungul vieții ca un mod de a își actualiza și dezvolta cunoștințele și aptitudinile proprii. Totuși, se constată că unele cadre didactice beneficiază în continuare de prea puține posibilități de participare la programe de dezvoltare profesională continuă, în timp ce un mare număr dintre cei care beneficiază de astfel de oportunități consideră că aceste programe nu sunt întotdeauna suficient de relevante pentru necesitățile lor individuale precum și pentru provocările cu care se confruntă;

5. O conducere eficientă a unităților de învățământ reprezintă un factor major de organizare a mediilor generale de predare și de învățare, de stimulare a aspirațiilor și de sprijinire a elevilor, părinților și personalului, determinând prin aceasta niveluri mai ridicate de performanță. Prin urmare, este fundamental să se asigure că, în cadrul unităților de învățământ, directorii au sau pot dezvolta capacitățile și calitățile necesare pentru a își asuma numărul crescând de sarcini cu care se confruntă. La fel de important este să se asigure că respectivii directori ai unităților de învățământ nu sunt copleșiți de sarcini administrative și se concentrează pe chestiuni esențiale, cum ar fi calitatea învățării, programele școlare, aspectele pedagogice și performanța, motivația și dezvoltarea personalului;

6. O mobilitate sporită de învățare și crearea de rețele vor fi cât se poate de benefice pentru personalul didactic de la toate nivelurile, inclusiv pentru directorii unităților de învățământ, dat fiind rolul important jucat de acestea în creșterea calității sistemelor și instituțiilor de educație și formare profesională, precum și în ceea ce privește o mai mare deschidere a acestor sisteme și instituții, o orientare mai hotărâtă spre exterior, o accesibilitate și o eficiență sporite,

CONVINE că:

1. În timp ce sistemele de învățământ din Europa diferă din numeroase puncte de vedere, acestea au în comun nevoia de a atrage și de a păstra cadrele didactice și directorii unităților de învățământ de cel mai înalt nivel pentru a asigura rezultate educaționale de cea mai bună calitate. Prin urmare, trebuie acordate o grijă și o atenție deosebite definirii profilului cerut pentru viitoarele cadre didactice și pentru directorii din unitățile de învățământ, selecției și pregătirii acestora pentru a își îndeplini sarcinile;

2. Programele de pregătire a cadrelor didactice ar trebui să fie de înaltă calitate, bazate pe elemente concrete și adaptate la necesități. Persoanele care răspund de formarea cadrelor didactice – ca și de formarea formatorilor cadrelor didactice – ar trebui ele însele să fi atins un nivel academic ridicat și să aibă o experiență practică solidă în domeniul predării, precum și competențele necesare unui proces de predare de calitate. De asemenea, ar trebui depuse eforturi pentru a se asigura că instituțiile de pregătire a cadrelor didactice cooperează în mod eficient, pe de o parte cu cei care desfășoară cercetări în domeniul pedagogiei în alte instituții de învățământ superior și, pe de altă parte, cu directorii unităților de învățământ;

3. Având în vedere solicitările crescânde la care sunt supuse și complexitatea tot mai mare a rolurilor lor, cadrele didactice au nevoie de acces la sprijin personal și profesional eficient pe întreaga durată a carierelor lor și, în special, în momentul debutului în profesie;

4. Într-o lume în schimbare rapidă și în conformitate cu conceptul de învățare de-a lungul vieții, educația și dezvoltarea cadrelor didactice ar trebui să reprezinte un proces continuu coerent începând cu pregătirea inițială a cadrelor didactice (cu o componentă practică solidă), integrarea și continuând cu dezvoltarea profesională. În special, ar trebui depuse eforturi pentru a se asigura că:

   (a) toate cadrele didactice debutante primesc sprijin și orientare suficiente și eficiente în primii ani de carieră;

   (b) se promovează o abordare reflexivă, prin care atât cadrele nou calificate cât și cele cu mai multă experiență sunt încurajate să își revizuiască în mod continuu propria muncă individual și colectiv;

   (c) toate cadrele didactice primesc evaluări periodice ale performanțele lor, precum și ajutor pentru identificarea necesităților de perfecționare profesională și pentru elaborarea unui plan de îndeplinire a acestora;

   (d) din perspectiva acestor evaluări, cadrele didactice au la dispoziție posibilități suficiente pentru a își perfecționa, dezvolta și extinde competențele pe întreaga durată a carierei și sunt încurajate și sprijinite în acest sens;

   (e) programele de dezvoltare profesională pentru cadre didactice sunt relevante, adaptate la necesități, profund ancorate în practică și corespunzătoare calitativ;

   (f) cadrele didactice și directorii unităților de învățământ sunt încurajate și li se oferă posibilitatea de a profita de oportunitățile oferite de programele de schimburi și de mobilitate, precum și de rețele, atât la nivel național, cât și la nivel internațional;

   (g) cadrele didactice și directorii unităților de învățământ sunt încurajate și li se oferă posibilitatea de a participa la formare și dezvoltare profesionale avansate, de a se implica în cercetarea pedagogică și de a profita de oportunitățile de dezvoltare a propriilor cunoștințe în alte sectoare profesionale.

5. Dat fiind impactul considerabil pe care directorii unităților de învățământ îl au asupra mediului educațional global, inclusiv asupra motivației, moralului și performanței personalului, asupra practicilor de predare și asupra atitudinilor și aspirațiilor elevilor și părinților deopotrivă, există necesitatea de a asigura faptul că respectivii directori dispun de posibilități suficiente pentru a își dezvolta și menține aptitudinile de conducere eficiente. De asemenea, dat fiind faptul că provocările cu care se confruntă comunitățile de învățare ale directorilor sunt similare în întreaga Europă, directorii unităților de învățământ ar trebui să beneficieze și de experiențe de învățare în comun în colaborare cu omologii lor din alte state membre, în special prin schimb de experiență și exemple de bune practici, precum și prin posibilități transfrontaliere de dezvoltare profesională,

INVITĂ STATELE MEMBRE:

1. Să ia noi măsuri pentru a asigura că profesia didactică atrage și păstrează candidații de cel mai înalt nivel, iar cadrele didactice beneficiază de suficientă pregătire și sprijin pentru a își putea desfășura activitatea în mod eficient;

2. Să adopte măsurile adecvate astfel încât toate cadrele didactice debutante să participe la un program de integrare care să le ofere atât sprijin profesional, cât și sprijin personal în primii ani de predare;

3. Să prevadă revizuiri periodice ale necesităților de dezvoltare profesională individuală ale cadrelor didactice definite în urma autoevaluării și/sau a evaluării externe, și să pună la dispoziție suficiente oportunități pentru dezvoltarea profesională continuă în vederea satisfacerii acestor necesități și, prin aceasta, a asigurării unui impact pozitiv asupra rezultatelor învățării în rândul elevilor;

4. Să promoveze activ posibilitățile oferite de programele de schimburi și de mobilitate atât la nivel național, cât și la nivel internațional, și să sprijine participarea la astfel de programe, în vederea creșterii substanțiale a numărului de cadre didactice și de directori ai unităților de învățământ care beneficiază de acestea;

5. Să revizuiască responsabilitățile – precum și oferirea de sprijin pentru – directorii unităților de învățământ, în special în vederea ușurării sarcinilor administrative ale acestora pentru a-și putea concentra atenția asupra organizării mediului general de predare și învățare și asupra stimulării unor niveluri mai ridicate de performanță;

6. Să se asigure că există o ofertă de înaltă calitate pentru perfecționarea cunoștințelor, aptitudinilor și atitudinilor cerute atât pentru viitoarele cadre didactice, cât și pentru cele în activitate, precum și pentru perfecționarea – de exemplu prin programe speciale – a cunoștințelor, aptitudinilor și atitudinilor cerute pentru asigurarea unei conduceri eficiente a unităților de învățământ,

INVITĂ COMISIA:

1. Să consolideze și să sprijine politicile europene de cooperare în domeniul pregătirii inițiale a cadrelor didactice, al dezvoltării profesionale continue și al conducerii unităților de învățământ, în special prin crearea de platforme și prin activități de învățare reciprocă în scopul schimbului de cunoștințe, de experiență și de cunoștințe specializate în rândul responsabililor politici și al cadrelor didactice;

2. Să ofere informații concrete responsabililor politici privind dezvoltarea unor programe structurate de integrare pentru toate cadrele didactice debutante, împreună cu exemple de măsuri care pot fi luate pentru punerea în aplicare sau îmbunătățirea unor astfel de programe;

3. Să promoveze și să sprijine participarea sporită a cadrelor didactice, a directorilor unităților de învățământ și a formatorilor cadrelor didactice la programe de mobilitate transnaționale, la parteneriate și proiecte instituite în cadrul programelor comunitare, îndeosebi la programul de învățare de-a lungul vieții;

4. Să pregătească un studiu privind măsurile existente în statele membre pentru selecția, recrutarea și formarea formatorilor cadrelor didactice;

5. Să prevadă o listă a competențelor cadrelor didactice din statele membre, însoțite de activități de învățare reciprocă în acest domeniu;

6. Să sprijine dezvoltarea ulterioară a unei baze de date privind profesia de cadru didactic și de director al unităților de învățământ, inclusiv prin cooperarea cu organizațiile internaționale;

7. Să informeze Consiliul, utilizând mecanismele de raportare existente și cu cea mai apropiată ocazie, privind măsurile luate de către statele membre și în contextul cooperării europene ca urmare a concluziilor Consiliului din noiembrie 2007 privind îmbunătățirea calității pregătirii cadrelor didactice și a celor din noiembrie 2008 privind un program de cooperare europeană pe plan școlar cu privire la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și a directorilor unităților de învățământ.